

Ils 25 d'uost: Sogn Ludivic, retg dalla Frontscha e confessur

Sogn Ludovic IX, fegl dil retg Ludovic VIII e dalla regina Blanca, la feglia dil retg Alfons da Castilia, ei naschius ils 23 d'avrel 1215 a Poissy en Frontscha. Il bab ei morts ch'el veva mo 12 onns. La mumma, ina perderta, valerusa e sontga femna ha schau muncar nuot per trer si il fegl Ludovic en tema da Diu cun dar ad el buns mussaders per emprender da survir a Diu e reger sesez avon che vuler reger e guovernar ils auters. La sontga mumma veva tutta premura da metter avon ad el il puccau mortal cun savens dir: Miu fegl, ti sas con cars ti eis a mi; auncallura vuless jeu schar murir tei avon mes egls, avon che schar far in sulet puccau mortal. Il bien prenci ha era ton bein teniu endamen ils plaids da sia mumma ch'el ha duront sia entira veta mai commess in puccau mortal. El scheva era sez ch'el lessi pli bugen murir che da stridar Diu grevamein. Sia preferida recreaziun fuva urar, cantar, leger, ir tier ils sogns sacraments, visitar baselgias e spitals e confortar ils paupers.

Vegls da 19 onns eis el sin cussegl da sia mumma sespausus cun Margreta, l'emprema feglia dil duca della provinzia. Cun quella ha el schendrau 4 vegls ch'els han eduau cun plaids e bien exempl, pertgei en la cuort stueva vegnir observau mudestadad e tempranza el senutrir, sevestgir, plidar e sedivertir. En tuttas vertids fuva Ludovic bein fundaus ed el ha sia entira veta demussau honur, carezia ed obedientyscha. El teneva grondas abstinenzas, mortificaziuns e pertava per ordinari in ruh cilizi sin siu niu tgierp. Mintga venderdis giginava el ed era igl advent e la cureisma magliava el negins pèschs e fretgs. Als paupers lavava el savens ils peis e relaschava els cun ina almosna. Mintgadi spisgentava el 120 paupers basignus en siu palaz. Las vigelgias e las fiastas ecclesiasticas surveva el avon che sez gentar entuorn 200 paupers. Da miezdi e la sera veva el adina aunc treis paupers vegliets davos meisa che magliavan il medem sco il retg Ludovic.

Buca meins buntadeivels fuva el era enviers las claustras. Dano las fiastas sevestgeva el sempel. Las reliquias dils sogns teneva el en gronda veneraziun. En siu palaz a Paris veva il sogn drizzau en ina caplutta e tschentau lien ina cruna da spinas, ina particla dalla sontga crusch e dalla lontscha che veva aviert la costa da Jesus ed aunc biaras otras reliquias da sogns. Il Venderdis sogn, cura ch'ils fideivels mavan a bitschar il cruzifix, targeva el ora a pei blut e mava sin las schanuglias tut a bargend tier la crusch, aschia che tuts vegnevan muentai da bargir.

Tier Nossadunna purtava el ina speciala veneraziun, mo particularmein ardeva siu cor dil fiug dalla carezia e viva cardientscha enviers il sontgissim Sacrement digl altar. Inaga duront la sontga messa ei Cristus cumparius en la suntga blada veseivlamein sco pign affon. Il pievel cureva neutier per mirar quei miraculus fatg. Era Ludovic ei staus orientaus da quei ed el ei buca ius per mirar, pertgei el ha detg ch'el creigi en la preschientscha da Cristus el suntgissim Sacrement digl altar senza stuer veser. En baselgia astgava negin plidar ni disturbbar el, u ch'ei fuss stau zatgei fetg urgent. La carezia da Diu fuva era cumpignada dalla carezia proximala. Enzacons assassins fuvan tarmess d'in cert retg per mazzar sogn Ludovic, mo ein avon vegni pigliai, ligiai e menai tier il retg. Enstagl da turzegiar els, ha el bargiu cun els, fatg allontanar

ils ligioms e relaschau els cun entgins regals. Semegliont ha el era fatg cul duca Hugo ed auters rebels, cura che quels sehumiliavan e rugavan per perdun e grazia.

Gronds fuva siu cor e siu desideri per defender e derasar la cardientscha catolica. Per quella ha el fatg bia ed era pitiu bia. Vegls da mo 14 onns veva el ragischau ora las heresias dils Albigenis, veva fatg scharfs decrets encunter ils herets da siu reginavel, sco era encunter ils blastemaders e fauls engiraders. Quels vegnevan marcai cun ina enzenna sco ils sclavs. La giustia leva el ch'ella vegni administrada exactamein cul pign sco cul grond, cul pauper sco cul reh. Culs buns fuva el sco in bab, mo cun ils schliats e stinai in gest retg che veva mo en mira da cassar las caschuns tiels puccaus, d'impedir scandels, da planter en la tema da Diu, da far flurir las vertids e da metter il reginavel en buna pasch. Lu eis el vegnius surprius d'ina malsogna mortala. Sin quei ha el fatg il vut, sch'el vegni sauns vegli el sez menar ina armada encunter ils nuncartents che levan prender en la Tiarasontga en Palestina. E davera, Ludivic vegn sauns, retscheiva digl uestg da Paris la crusch benedida, tschenta ensemes ina gronda armada da prencis, uestgs, signurs e schuldada, surdat il guvern dalla tiara a sia mumma Blanca ed al duca Alfons. El passa la mar, arriva tier l'insla Cipra e da leu contonscha el l'Egipta, nua ch'el ha cun sia armada duas ga battiu encunter ils Saracens e victorisau.

Mo Diu che lai buca saver ses secrets cussegls ha schau tier ch'ina malsogna contagiusa tussegada, semeglionta alla muria, ha raffau naven ina gronda part dils carstgauns. Tras quei ein ils Tercs vegni pli gagliards, han dumignau la lutga e schizun priu perschunier retg Ludivic. Il sogn ha stuiu far pasch per ch'el cun sia pauca glieud vegni liberaus dalla perschunia. Essend las differezas culs Saracens dismessas, ha sogn Ludivic tarmess sia glieud en Frontscha. El denton ei aunc restaus leu egl Orient per 5 onns e saviu spindrar en quei temps in grond diember cartents dalla sclaveria, convertiu nunfideivels, reparau e fortificau biars marcaus e sez satrau ils morts che fuvan mazzacrai dils barbars Saracens. Mintgadi urava el il psalter da David e rugava Niessegner per la grazia d'adina saver far sia divina voluntad.

Ferton che sogn Ludivic s'occupava cun sontgas fatschentas eis el vegnius avisaus che sia mumma seigi morta. Cheu eis el turnaus en Frontscha per rugalar ils fatgs da siu reginavel: levgiar las grevezias, quietar ils subdits, ordinar decrets per néz dallas olmas e per il beinstar dallas provinzias. El ha baghegiau e fundau spitals per paupers e malsauns, baselgias e claustras pils conventuals, casas e lazarets per glieud veglia e miserabla ch'el surveva sez cun savens storscher la schanuglia giu sin tiara. Veramein in grond retg per promover il survetsch da Diu e per vegliar ils fideivels. Sia carezia e buontad sestendeva lunsch sur ils cunfins dalla Frontscha ora. Lu ei il sogn retg vegnius avisaus ch'ils cristians egl Orient seigien fetg travigliai e la Tiarasontga zun profanada. Sin tala informaziun ha el igl onn 1270 passau l'autra ga la mar cun ina gronda armada per frenar ils Tercs. El contonscha l'Africa cun la ferma speranza da saver far bunas acziuns. Mo las vias dil Segner ein secretas. Denter l'armada dils cristians ei la muria rutta ora ed ils biars ein daventai unfrenda da quella malsogna. Era il retg sez ei vegnius taccaus dalla pestilenzia ed ha encurschiu che sia veta mava encunter la fin.

El ha retschiert la sontga Communiun, recumandau sesez e siu pievel a Diu e dau buns mussaments a siu fegl Filipp. Bein provedius culs sogns Sacraments arriva sia davosa ura. El aulza ses egls encunter tschiel e pronunzia cul retg David: O Segner, jeu vi ir en tiu sogn tempel e confessar il tiu num! Cun quels plaids eis el passaus da questa uiara vi en la beada pasch dil sogn parvis, ils 25 d'uost digl onn 1270 en la vegliadetgna da 55 onns. Siu tgierp ei

vegnius transportaus da Tunis en Frontscha e satraus en la magnifica baselgia da sogn Dionisi. Muort las biaras miraclas ei il survient da Diu vegnius canonisaus da papa Bonifaci VIII igl onn 1297.

Reflexiun

Per suandar sogn Ludivic san tuts sesurvir da ses mussaments ch'el ha dau a siu fegl Filipp en scret avon che murir: Sco emprem dueigi el tener car Diu sur tuttas caussas. Sco secund mai commetter puccau mortal. Sco tierz esser cumporteivels en las travaglias. Sco quart esser humiliteivels enten la ventira. Sco tschunavel prender savens penetienzia tier in sabi confessur. Sco sisavel tedlar cun attenziun ils sogns survetschs divins e priedis. Sco siatavel esser misericordeivels culs paupers. Sco otgavel seconversar cun buna glieud e fugir las schliatas cumpignias. Sco novavel tedlar bugen e savens il plaid da Diu. Sco dieschavel mai prender la honur a zatgi. Sco endischavel turzegiar quels che tschontsch dil mal da Diu e dils sogns. Sco dudischavel esser engrazieivels viers Diu. Sco tredischavel adina obedir alla sontga Baselgia ed a tiu bab spiritual. Sco quitordischavel duvrar giustia, tenend la bitgetta grada. Sco quendischavel sustener pervendas, baselgias, claustras ed otras casas da Diu. Sco sedischavel surschar las pervendas a quels ch'ein ils pli meriteivels. Sco gisiatavel haver gronda devoziun tier la Regina dallas Purschallas. Sco schotgavel tener car e dar honur a tia mumma. Sco schenivavel carezar tes frars ed haver quitau per els. Sco vegnavel scatschar ton sco ti sas ils herets ord il reginavel e tutta schliata glieud. E sco davos, miu car fegl, quei ch'in bab sa augurar, augurel jeu a ti: la sontga Trinitad, tuts sogns pertgirien tei da tut mal e Diu detti a ti la grazia d'adina far las caussas endretg suenter sia sontga voluntad che jeu damondel era per mei, sinaquei che nus pudeien ensemen veser El, luchar e venerar El en tutta perpetnadad. Amen. Villeg. Ribad.